

การบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 กับการเรียนการสอน
ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
ตำบลหายยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
AN INTEGRATION OF THE PRINCIPLE OF FOURFOLD IDDHIPĀDA
WITH THE TEACHING METHODOLOGY IN NON-FORMAL AND
INFORMAL EDUCATION OF HAIYA SUB-DISTRICT,
MUANG DISTRICT, CHIANG MAI PROVINCE

อรวิภา จรูญจารุวัฒนา¹, สิริปริยัตยานุศาสตร์², เทพประวิณ จันทร์แรง³ และพิสิฏฐ์ โคตรสุโพธิ์⁴
Ornwipha Jaroonjaruwutthana¹, Duangchan Kuttasilo², Thepprawin Chanreang³, Pisit Khotsupo⁴
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200^{1,2,3,4}
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus, Suthep Road, Muang, Chiang Mai 50200^{1,2,3,4}

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาบริบทการจัดการเรียนการสอนการศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของศูนย์ตำบลหายยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
2) เพื่อศึกษาแนวคิด หลักการสอน อิทธิบาท 4 กับการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบและการ
ศึกษาตามอัธยาศัย และ 3) เพื่อบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 กับการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตและการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary search) กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant) ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้สอนและผู้เรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตพฤติกรรมและแบบวิเคราะห์เอกสาร นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction)

ผลการวิจัยพบว่า 1) บริบทการจัดการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลหายยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส ผู้พลาดโอกาส ผู้พิการ ผู้สูงอายุและประชากรวัยแรงงาน โดยจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาทักษะชีวิต การพัฒนาทักษะอาชีพ การพัฒนาสังคมและชุมชนที่เน้นผู้เรียนและชุมชนให้มีส่วนร่วม ใช้กระบวนการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมควบคู่กับการพัฒนาการเรียนรู้ เป็นการสร้าง

¹ นักศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

² อาจารย์ ดร. ภาควิชาพระพุทธศาสนา

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาพระพุทธศาสนา

⁴ อาจารย์ ดร. ภาควิชาพระพุทธศาสนา

ภูมิคุ้มกันให้แก่ผู้เรียน 2) แนวคิดหลักคำสอนอิทธิบาท 4 กับการเรียนการสอน เป็นแนวทางนำไปสู่ความสำเร็จในการเรียนและช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนสำเร็จตามความมุ่งหมาย ประกอบด้วย ฉันทะ คือ ความพอใจ มีใจรักในการเรียน วิริยะ คือ ความเพียรพยายาม เข้มแข็ง อดทน ไม่ท้อถอยในการเรียน จิตตะ คือ ความตั้งใจ สนใจในการเรียน วิมังสา คือ การไตร่ตรอง ใช้ปัญญาพิจารณาแก้ไขปัญหาในการเรียนอย่างมีเหตุผล 3) การบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 กับการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยนำหลักอิทธิบาท 4 ไปสอดแทรกในแผนการเรียนรู้และเนื้อหาของรายวิชาต่าง ๆ จัดให้มีการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง นอกจากนี้มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การอบรมจริยธรรมในชั้นเรียน ค่ายคุณธรรม การศึกษาดูงาน แหล่งเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีความเข้าใจหลักอิทธิบาท 4 ภายหลังการบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 กับการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กับผู้เรียนที่มีผลการเรียนต่ำ ขาดเรียนบ่อย ไม่ตั้งใจเรียน ส่งการบ้านช้า พบว่าผู้เรียนสามารถแก้ไขปัญหาในการเรียน มีความสนใจในการเรียน มีความเพียร ตั้งใจทำกิจกรรมในชั้นเรียนและมีผลการเรียนดีขึ้น

คำสำคัญ : หลักอิทธิบาท 4 การศึกษานอกระบบ

ABSTRACT

The research objectives were 1) to study the context of Instructional Management of the Non – Formal and Informal Education Center located at Haiya Sub-District, Muang District, Chiang Mai Province, 2) to study the concept of the Fourfold Iddhipada Principle and Non-Formal and Informal Education and 3) to integrate the Fourfold Iddhipada Principle with Non-Formal and Informal Education. This research was conducted through the qualitative research method included in-depth interview, observation and data collecting. There were 30 samples that consisted of administrators, instructors and students selected by purposive sampling. The Instruments of the research were interview question, observation form and behavior analysis form. The collected data were analyzed by the content analysis and analytic induction.

The results revealed as follows:

According to 1) study the context of Non-Formal and Informal Education Center at Haiya Sub-District, Muang District, Chiang Mai Province, it was the place for the people who have got fewer opportunities, missed opportunities to study, the disabled persons, the older persons and most of them were in a workforce age. The center provided the the basically education, the life skill development, the career skills and the social and community development which focused on the students and community participation, and also taught them the morality along with learning. The 2) Fourfold Iddhiada (Paths of Accomplishment; Channda (Aspiration), Viriya (Effort), Citta (Eedication), and Vimamsa (Investigation) were particularly used in the Instructional

Management. These integration could be helped students get success to study and life. And 3) the researcher integrated the Fourfold Iddhipada Principle with Non-Formal and Informal Education by intervened the principle into the field study, the Ethics Training Program, Moral Camp, and the Field Trips at the Buddhist pilgrimage.

After the researcher had integrated the Fourfold Iddhipada Principle with the Instructional Management Non-Formal and Informal Education to resolve the student behaviors, they became the most desirable of school administrators and instructors. This method can be an educational application and development for the peaceful life and work. From former times, they got the low school record, frequent absences, studied without intention, sent the homework late, and lazy, etc. Now, they were able to fix their satisfying problems. They had perseverance, willingness to learn and improved academic achievement.

KEYWORDS : An Integration the Principle of Fourfold, Non-Formal Education

บทนำ

ประเทศไทยได้เริ่มนโยบายปฏิรูปการศึกษามานานนับสิบกว่าปีมาแล้ว แต่ปัญหาการศึกษาไทยอีกมากมายก็ยังคงอยู่เช่นเดิม หลายคนมองว่าที่เป็นเช่นนี้เพราะนโยบายการศึกษาของไทยขาดความชัดเจนและเปลี่ยนแปลงบ่อย เปลี่ยนไปตามรัฐบาลที่เข้ามารับตำแหน่ง โดยเฉพาะตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเปลี่ยนนโยบายการศึกษาก็เปลี่ยนแปลง ทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนคนใหม่ก็ไม่น่าจะผิด เรามักได้ยินเสียงวิพากษ์วิจารณ์ว่าปัญหาการศึกษาไทยนั้นจะต้องปรับหรือปฏิรูปทั้งระบบไม่ว่าจะเป็นเรื่องหลักสูตร ครูผู้สอน วิธีการสอน คุณภาพผู้เรียน ฯลฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทยในปัจจุบันนั้น ได้บังคับให้เด็กต้องเรียนรู้เนื้อหาสาระมากมายหลายวิชาจนเกินความจำเป็น โดยกำหนดให้เรียนทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งการกำหนดเช่นนี้ดูเหมือนจะไม่ได้คำนึงถึงความเหมาะสมผล

หรือความสอดคล้องจำเป็นของผู้เรียนแต่ละช่วงวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เมื่อวันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2551 เป็นหลักสูตรที่มุ่งจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองอุดมการณ์จัดการศึกษาตลอดชีวิต การสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ตามปรัชญา “คิดเป็น” เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตและสังคม มีการบูรณาการอย่างสมดุลระหว่างปัญญาธรรม ศิลธรรม และวัฒนธรรม มุ่งสร้างพื้นฐานการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และพัฒนาความสามารถเพื่อการทำงานที่มีคุณภาพ โดยให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมจัดการศึกษาให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน และสามารถตรวจสอบได้ว่า การศึกษานอกระบบเป็นกระบวนการของการพัฒนาชีวิตและสังคม สามารถพึ่งพาตนเองได้ และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เป็นหลักสูตรที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของบุคคลที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ซึ่งเป็นผู้มี

ความรู้ ประสบการณ์จากการทำงาน และการประกอบอาชีพ โดยการกำหนดสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การวัด และประเมินผล ให้ความสำคัญกับการพัฒนา กลุ่มเป้าหมายด้านจิตใจให้มีคุณธรรมควบคู่กับการพัฒนาการเรียนรู้ สร้างภูมิคุ้มกัน สามารถจัดการกับองค์ความรู้ ทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น และเทคโนโลยีเพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัว อยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา สร้างภูมิคุ้มกันตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งคำนึงถึงธรรมชาติการเรียนรู้ ของผู้ที่ยอยู่นอกระบบ และสอดคล้องกับสภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการสื่อสาร (ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ, 2544)

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักการไว้ คือ เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้าง ยืดหยุ่นด้านสาระการเรียนรู้ เวลาเรียน และการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นการบูรณาการเนื้อหาให้ สอดคล้องกับวิถีชีวิต ความแตกต่างของบุคคล ชุมชน และสังคม ส่งเสริมให้มีการเทียบโอนผล การเรียนจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยตระหนักว่าผู้เรียนมีความสำคัญ สามารถพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและพัฒนาให้ผู้เรียนมี คุณธรรม จริยธรรม มีสติปัญญา มีคุณภาพ ชีวิตที่ดี มีศักยภาพในการประกอบอาชีพและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ที่ต้องการ จึงกำหนดจุดหมาย คือ มีคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข มีความรู้พื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิตและการ เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีความสามารถในการ

ประกอบสัมมาอาชีพที่สอดคล้องกับ ความสนใจ ความถนัดและตามทันความเปลี่ยนแปลง ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง มีทักษะ การดำเนินชีวิตที่ดี และสามารถจัดการกับ ชีวิต ชุมชน สังคมได้อย่างมีความสุขตามแนว ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความเข้าใจ ประวัติศาสตร์ชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย โดยเฉพาะภาษา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ความเป็นพลเมืองดี ปฏิบัติ ตามหลักธรรมของศาสนายึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระ มหาจักรีบรมราชูปถัมภ์เป็นประมุข มีจิตสำนึกในการ อนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีทักษะใน การแสวงหาความรู้ สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ และบูรณาการความรู้มาใช้ในการพัฒนานตนเอง ครอบคลุม ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการ ศึกษาตามอัธยาศัย, 2553)

การศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย ตำบลห้วยยา อำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่ ตั้งอยู่ภายในวัดศรีสุพรรณ เลขที่ 100 ถนนวชิรลา ย ตำบลห้วยยา อำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่ สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการ ศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองเชียงใหม่ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการ ศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงใหม่ สำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้รับความเมตตาจากเจ้าอาวาสวัดศรีสุพรรณ องค์ปัจจุบันและชุมชนภาคีเครือข่ายทั้งภาค รัฐ และเอกชนในการอนุเคราะห์สนับสนุน สถานที่จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อส่งเสริม กิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยให้สอดคล้องกับความต้องการ ของผู้เรียน และบริบทของชุมชน แต่ที่ผ่าน มาการจัดการศึกษายังพบปัญหาอุปสรรคใน

การจัดการเรียนการสอน ทั้งผู้เรียนขาดการวางแผนในการเรียนรู้ ทำให้ผลการเรียนลดลง และทำงานส่งล่าช้า ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงมุ่งคิดค้นหาวิธีแก้ไขปัญหาในการจัดการเรียนการสอนมาโดยตลอด ทางออกที่สำคัญคือการนำองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนา มาปรับใช้ในการเรียนการสอน คือ หลักกัทธิบาท 4 ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา (วิเชียร พากเพียร, 2531) โดยการนำหลักธรรมมาบูรณาการเข้ากับหลักสูตรการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลหายยา เพื่อจะให้เกิดประโยชน์ต่อครูผู้สอนและผู้เรียน ทำให้เกิดฉันทะ คือ ความพอใจในการสอนและความพอใจในการที่จะอยากรู้อยากเรียน ทำให้เกิดวิริยะ คือ ความพากเพียรพยายามในการเรียนรู้ทำให้เกิดจิตตะ คือ ความเอาใจใส่ในการสอนและการเอาใจใส่ในการเรียนรู้ ทำให้เกิดวิมังสา คือ สอดส่องวิเคราะห์ในการบริหารจัดการวิเคราะห์ปัญหาในการสอนและวิเคราะห์ผลในการเรียนรู้จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจในการศึกษาค้นคว้า การบูรณาการหลักกัทธิบาท 4 กับการเรียนการสอน และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดผลประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทการจัดการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลหายยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

2. เพื่อศึกษาแนวคิดหลักคำสอน กัทธิบาท 4 กับ การเรียนการสอนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลหายยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

3. เพื่อบูรณาการหลักกัทธิบาท 4

กับการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลหายยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตของการวิจัย มีดังนี้

1.ขอบเขตด้านเนื้อหา

1) การจัดการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

2) แนวคิดหลักกัทธิบาท 4 กับ การจัดการเรียนการสอน

2.ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหาร 2 คน ครูผู้สอน 3 คน ผู้เรียน 300 คน กลุ่มตัวอย่างได้คัดเลือกจากประชากรข้างต้น เพื่อเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant) ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกในแต่ละกลุ่มดังนี้ 1) ผู้บริหาร เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และมีความชำนาญด้านการบริหารการศึกษานอกระบบเกิน 20 ปี 2) ครูผู้สอนต้องมีความชำนาญด้านการสอนในรายวิชาพระพุทธศาสนาเกิน 3 ปี 3) ผู้เรียนเป็นผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลหายยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2557 – 2558 และเป็น ผู้ที่มีผลการเรียนต่ำ ขาดเรียนบ่อย ไม่ตั้งใจเรียน ไม่ส่งงานที่ได้รับมอบหมายหรือส่งช้า จากการคัดเลือกได้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 2 คน ครูผู้สอน จำนวน 3 คน และผู้เรียน 3 ระดับ ระดับประถม 5 คน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 10 คน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 10 คน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ ศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลห้วยยา อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่

4. ขอบเขตด้านเวลา ผู้วิจัยกำหนดเวลาในการศึกษาวิจัย 1 ปี เริ่มแต่ภาคเรียนที่ 2/2557-1/2558

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสังเกต (Observation) และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Search)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่

1) แบบสอบถามสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู ผู้สอน และผู้เรียน

2) แบบสังเกตพฤติกรรม ใช้สังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกของผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม สามารถมองเห็นกระบวนการพัฒนาการศึกษาตามหลักกฤษฎีบท 4

3) แบบวิเคราะห์เอกสาร ใช้วิเคราะห์เอกสาร แนวคิดและการจัดการเรียนการสอนตามหลักกฤษฎีบท 4

ผู้วิจัยได้ สร้าง เครื่องมือตามวัตถุประสงค์ของการศึกษานำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา

ขั้นตอนการศึกษา

1) ศึกษา ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานจากสภาพปัญหา ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละวิชาสาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ การศึกษา พุทธศักราช 2551 และสภาพของการจัดการเรียนรู้ เพื่อวิเคราะห์บริบท

2) ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการบูรณาการหลักกฤษฎีบท 4 ที่ใช้เป็นฐานในการจัดการเรียนสอน ด้วยรูปแบบต่าง ๆ สำหรับเป็นแนวทางการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

3) สร้างหน่วยการเรียนรู้และเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามแนวคิดหลักกฤษฎีบท 4 เป็นฐาน โดยกำหนดสาระ วิธีการเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ วิเคราะห์วิธีสอนที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ตามวิธีการสอนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลห้วยยา 5 รูปแบบ คือ 1) การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง 2) การเชื่อมโยงคำถาม คำตอบ 3) การสอนแบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้บทบาทสมมติ 4) วิธีสอนแบบเดมมิ่ง (PDCA) 5) การสอนที่เน้นภาระงานเป็นฐาน ลำดับเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ ให้สอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่เน้นให้ผู้เรียนคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น โดยการนำเอาหลักธรรมมาบูรณาการในการเรียนการสอนดังนี้

3.1) นำหลักกฤษฎีบท 4 มาบูรณาการกับนโยบายการจัดการเรียนการสอน รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเชิงพุทธ

3.2) จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในห้องเรียนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดย ส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันกับผู้เรียน โดยยึดตามหลักกฤษฎีบท 4

3.3) ใช้แหล่งเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทำให้ผู้เรียนเกิดแรงมุ่งมั่นศรัทธา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับดังนี้

1) ศึกษาข้อมูลบริบทของการจัดการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลห้วยยา จากเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครูผู้สอน

2) สัมภาษณ์ข้อมูลผู้เรียน วิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคล จากเอกสารและการสัมภาษณ์ครูผู้สอน

3) ลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ ผู้บริหาร ครูผู้สอนและผู้เรียน พร้อมทั้งสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนแบบมีส่วนร่วมในขณะทำกิจกรรมการเรียนรู้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การรวบรวมเอกสาร การจัดการเรียนการสอน แผนจัดการเรียนการสอนและแนวคิดหลักอิทธิบาท 4 กับการเรียนการสอน

2) วิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) ข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน และปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ผลการวิจัย

1. บริบทการจัดการเรียนการสอน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลห้วยยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จัดกระบวนการเรียนรู้โดยมีครูผู้สอน ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญในเนื้อหา นั้น ๆ เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้เนื้อหาสาระ สร้างความเข้าใจในการถ่ายทอดเนื้อหาของผู้ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถาม แสดงความคิดเห็นได้ โดยเพิ่มการเขียนถาม/ตอบ หลังการบรรยายรวมทั้งมีการจัดโอกาสให้ฝึกในห้องปฏิบัติการและจัดเวลาการให้คำปรึกษา มีการจัดกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับครู และผู้เรียนกับผู้เรียน โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนตอบพร้อม

กับใช้กิจกรรมลักษณะที่เน้นการสื่อสาร เช่น การอภิปรายและการจัดที่นั่งในชั้นเรียนต้องเหมาะสม เชื้อต่อการดำเนินกิจกรรม มีการจัดให้มีการปรับบทบาทผู้เรียน ใช้การแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ โดยแต่ละกลุ่มจะได้รับมอบหมายงานให้ปฏิบัติ ในการจัดการเรียนการสอนครูจะสอดแทรกกิจกรรม 3 ลักษณะ คือ กิจกรรมที่เน้นการให้ผู้เรียนได้รับข้อมูล/ข้อเท็จจริง กิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยการได้ลงมือปฏิบัติ/สังเกต และกิจกรรมการสะท้อนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียนและครู มีการติดตามและช่วยเหลือผู้เรียน โดยอาจใช้กระบวนการติดตามช่วยเหลือโดยเพื่อน/กลุ่มเพื่อน จัดให้มีการปรึกษาหารือกันระหว่างครูกับผู้เรียน วิทยากรช่วยสอน ใช้แกนนำกลุ่มผู้เรียน พัฒนาผลงาน การเรียนแบบทีม ใช้ e-mail, discussion boards และinternet ซึ่งการเรียนรู้แบบต่าง ๆ ดังกล่าว สถานศึกษาและผู้เรียนจะร่วมกันกำหนด โดยในแต่ละรายวิชาจะเลือกการเรียนรู้แบบใดแบบหนึ่งหรือหลายแบบก็ได้ ขึ้นอยู่กับความยากง่ายของเนื้อหาในรายวิชานั้น ๆ โดยให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและการทำงานของผู้เรียน รวมทั้งขึ้นอยู่กับความพร้อมของสถานศึกษาด้วย และสถานศึกษาสามารถจัดให้มีการสอนเสริมได้ในทุกรูปแบบการเรียนรู้ เพิ่มเติมเติมความรู้ให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้

2. แนวคิด หลักคำสอนอิทธิบาท 4 กับการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลห้วยยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าแนวคิด หลักคำสอนอิทธิบาท 4 คือ เส้นทางนำไปสู่ความสำเร็จหรือคุณธรรมที่ไปถึงความสำเร็จในการทำงานและการเรียน ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนสำเร็จตามความมุ่งหมาย ประกอบไปด้วย 1) ฉันทะ คือ ความพอใจ ความมีใจรัก

ในสิ่งที่ทำ และพอใจใฝ่รักในจุดหมายของสิ่งที่ทำ อยากให้การเรียนรู้หรือการทำงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จ และปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่ง ๆ ขึ้นไป ซึ่งจะแสดงออกมาด้วยความพอใจ เต็มใจ และสนใจในสิ่งที่ผู้เรียนกำลังทำ หรืองานที่ได้รับมอบหมายให้ทำ และทำงานด้วยใจรัก 2) วิริยะ คือ ความเพียรในการเรียนด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน ไม่ท้อถอย ซึ่งแสดงออกมาด้วยความเพียร พยายามในการเรียนด้วยความรู้สึกไม่ท้อถอย หากมีอะไรเป็นอุปสรรคในการเรียน จะต้องเอาชนะทำให้สำเร็จ ทำงานที่ครูผู้สอนมอบหมายให้เป็นเรื่องที่ทำหาย รวมทั้งสู้และพยายามทำให้สำเร็จ 3) จิตตะ คือ ความตั้งใจ หรือเอาใจฝักใฝ่ในการเรียน เข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีสมาธิกับเรื่องเรียน ตั้งใจทำงานที่ครูผู้สอนมอบหมายให้อย่างจริงจัง 4) วิมังสา คือ ความไตร่ตรอง ใช้ปัญญาพิจารณาแก้ไขปัญหาในการเรียนอย่างมีเหตุผล ชอบคิด ค้นหาเหตุผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุงด้วยความพินิจพิเคราะห์ มีการวางแผน และวัดผลงานที่กระทำเสมอ

3. การบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 กับการเรียนรู้การสอนของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลห้วยยา อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กระบวนการบูรณาการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการจัดกิจกรรมกลุ่ม ได้แก่ ครูต้องทำแผนการสอนโดยนำหลักอิทธิบาท 4 มา ร่วมกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ในทุกรายวิชาที่ผู้เรียนลงทะเบียนเรียนในแต่ละภาคเรียน ใช้วิธีสอดแทรกหลักอิทธิบาทธรรมในเนื้อหาสาระวิชาที่มีการเรียนการสอน จัดกิจกรรมที่สอนน้อง การนิมนต์พระมาเป็นวิทยากร มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การซักถามปัญหา กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต โครงการ กศน.ทำดีชวน

น้อง-พี่ เข้าวัดฟังธรรม ปฏิบัติธรรมในวันพระ เป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ช่วยเติมเต็มความรู้ให้กับผู้เรียนด้วยการปฏิบัติจริง ทำให้การเรียนรู้ น่าสนใจ เป็นการสร้างบรรยากาศของการเรียนรู้ที่มีการเคลื่อนไหวของผู้เรียนและเนื้อหาควบคู่กันไป การจัดกระบวนการเรียนการสอนจะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาตัวร่างกาย สติปัญญาผ่านกิจกรรมและสื่อการสอนที่หลากหลาย เช่น การสาธิต สถานการณ์จำลอง การแสดงบทบาทสมมติ หรือกรณีตัวอย่าง ที่ครูผู้สอนสามารถคิดจัดทำได้ด้วยตนเอง จะช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้ทางด้านจริยธรรมมีความน่าสนใจขึ้นและเหมาะสมกับวุฒิภาวะและความต้องการของผู้เรียนในแต่ละระดับ หลักอิทธิบาท 4 ว่าด้วย การครองตน ครองคนและครองงาน เป็นคุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย มีหลักธรรม 4 ข้อ ประกอบ ด้วย ฉันทะ คือ ความพอใจ วิริยะ คือ ความเพียร ขันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม จิตตะ คือ ความคิดมุ่งไป อุทิศตัว อุทิศใจให้แก่ สิ่งที่ทำ วิมังสา คือ ความไตร่ตรองพิจารณา ผู้บริหารการศึกษาควรยึดหลักธรรมนี้ เพื่อนำประยุกต์ใช้กับการบริหารงานของสถานศึกษาและมอบหมายครูผู้สอนจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมทั้งความคิดเห็นและการกระทำภายในสถานการณ์ที่กำหนด ทำให้สมาชิกในกลุ่มมีการวางแผนการทำงานร่วมกันแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแก้ปัญหาร่วมกันส่งผลให้สมาชิกในกลุ่มได้พัฒนาตนเอง เกิดการเรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนกิจกรรมในชีวิตประจำวัน และการจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมทั้งความคิดเห็นและการกระทำภายในสถานการณ์ที่กำหนด ยึดหลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมหนึ่งในการบริหารสถานศึกษาแล้วก็จะทำให้ผู้บริหารและ

ครูผู้สอนสามารถแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังคำสัมภาษณ์ของผู้บริหาร และครูผู้สอนต่อไปนี้

ผู้บริหารและครูผู้สอนให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมความรู้ในด้านอิทธิบาท 4 ถือว่าเป็นลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นหลักธรรมนำไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียนของผู้เรียนให้เหมาะสมตามหลักจริยธรรม เป็นข้อปฏิบัติที่ผู้เรียนจะเลือกหลักธรรมไปใช้ประกอบในการศึกษาเล่าเรียนเพื่อให้เกิดผลสำเร็จมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ผู้เรียนมีความรู้สึกมั่นใจที่จะนำเอาหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการศึกษาศึกษาเล่าเรียน โดยนำไปใช้ในการศึกษาจะประสบผลสำเร็จมากหรือน้อยเพียงใด ต้องขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของผู้เรียนสอดคล้องกับหลักอิทธิบาท 4 ขอบข่ายของหลักอิทธิบาทมีความหมายกว้างขวาง ผู้เรียนต้องมีวิจรรณญาณและปัญญาหาเหตุผลกลั่นกรองที่จะนำหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียน เป็นกรณีบังชี้ที่จะบอกถึงความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียนตามเป้าหมายที่ตนเองกำหนดไว้ เหตุผลทางจริยธรรมเป็นส่วนประกอบในการนำหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียน เพื่อให้เกิดผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพสูงสุด เป็นเครื่องจูงใจ และเป็นปัจจัยผลักดันให้ผู้เรียนได้นำหลักอิทธิบาท 4 ไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาเล่าเรียนอย่างถูกต้องและเหมาะสม พฤติกรรมเชิงจริยธรรม ก็เป็นสิ่งที่สำคัญเช่นเดียวกัน ที่จะทำให้ผู้เรียนมีความนิยมชมชอบที่จะนำหลักอิทธิบาท 4 ไปประกอบใช้ในการศึกษาเล่าเรียน จริยธรรมเชิงพฤติกรรมก็เป็นค่านิยมในการศึกษาที่จะทำให้ผู้เรียนนิยม ชอบ พอใจ มีความเพียร มีจิตมั่น มีการไตร่ตรอง ในการศึกษาเล่าเรียนเป็นอย่างดีเลิศ ผู้ศึกษาวิจัยพบว่า ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นกับหลักอิทธิบาท 4 ไว้ว่า ลักษณะของอิทธิบาท 4 นั้น จะมี

ความสอดคล้องกัน คือ เมื่อมีฉันทะ พอใจที่จะเรียนแล้ว ก็ก่อให้เกิดความเพียรพยายามเกิดขึ้นเพราะหวังที่จะเรียนให้ได้ผลดีตามที่ตนเองปรารถนา เมื่อขณะที่เรียนก็มีความเอาใจใส่ เชื้อฟังตามที่ครูสอน ไม่หยอกล้อเพื่อนเล่น ไม่ละทิ้งงานที่ได้รับมอบหมายจากครู เมื่อส่งครูแล้วเห็นความบกพร่องหรือผิดพลาดเกิดขึ้นก็พิจารณาหาข้อผิดพลาดนั้น แล้วก็แก้ไขเพื่อที่จะทำงานนั้นสมบูรณ์ยิ่งขึ้นไปในขั้นนี้ผู้เรียนจะประมวลเนื้อหากิจกรรมและประสบการณ์ด้วยความคิดเห็นต่าง ๆ ใน 2 ลักษณะ คือ การสรุปสิ่งที่เรียนมาทั้งหมดได้อย่างถูกต้องได้รับหลักการแนวคิดที่ชัดเจน มีแนวทางข้อเสนอหลาย ๆ ด้านที่เป็นประโยชน์ และสามารถปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะด้านจริยธรรมของผู้เรียนจะพัฒนาได้สูงและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ครูจึงพยายามสนับสนุนติดตามให้ผู้เรียนนำความรู้ ความคิด ทักษะต่าง ๆ ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตของผู้เรียนแต่ละคน ทั้งในห้องเรียน ครอบครัวยุคชน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่รับผิดชอบ สถานศึกษาจัดฝึกฝนอบรมผู้เรียนจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมในชีวิตประจำวันที่ดีกินเป็น อยู่เป็น ดูแลเป็น ฟังเป็น หรือการดำรงชีวิตประจำวันรู้จักเลือกปฏิบัติในสิ่งที่เกิดประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน กิจกรรมฉลาดบริโภค และ สถานศึกษาส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมและเห็นคุณค่าในการรักษาและสืบทอดพระพุทธศาสนา สนับสนุนให้บุคลากร ผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาอยู่เสมอ

ส่วนผู้เรียนก็ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำหลักธรรมอิทธิบาท 4 ไปใช้กับการเรียนการสอนของตนสอดคล้องกับความคิดเห็นของครูผู้สอน นั่นคือ เมื่อมีฉันทะ พอใจที่จะเรียนแล้ว ก็ก่อให้เกิดความเพียรพยายามเกิดขึ้น

เพราะหวังที่จะเรียนให้ได้ผลดีตามที่ตนเองปรารถนา เมื่อขณะที่เรียนก็มีความเอาใจใส่ เชื้อฟังตามที่ครูสอน ไม่หยอกล้อเพื่อเล่น ไม่ละทิ้งงานที่ได้รับมอบหมายจากครู เมื่อส่งครูแล้วเห็นความบกพร่องหรือผิดพลาดเกิดขึ้นก็พิจารณาหาข้อผิดพลาดนั้น แล้วก็แก้ไขเพื่อที่จะทำให้งานนั้นสมบูรณ์ยิ่งขึ้นไป ในขั้นนี้ผู้เรียนจะประมวลเนื้อหากิจกรรมและประสบการณ์ด้วยความคิดเห็นต่าง ๆ ใน 2 ลักษณะ คือ การสรุปสิ่งที่เรียนมาทั้งหมดได้อย่างถูกต้องได้รับหลักการแนวคิดที่ชัดเจน มีแนวทางข้อเสนอหลาย ๆ ด้านที่เป็นประโยชน์และสามารถปฏิบัติได้ รวมทั้ง คุณลักษณะด้านจริยธรรมของผู้เรียนจะพัฒนาได้สูงและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากการวิเคราะห์เอกสารการประเมินผลการเรียนในเรียนรายวิชาที่ได้นำหลักอิทธิบาท 4 มาบูรณาการกับการเรียนการสอนและจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน พบว่าผู้เรียนมีผลการเรียนดีขึ้นและได้พัฒนาตนให้เป็นผู้มีคุณสมบัติที่พึงประสงค์อย่างน้อย 5 ประการ (HAIYA Model) ได้แก่

1) Heart ร่วมใจ คือ ผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลห้วยยา มีความเอาใจใส่ในการเรียนรู้ เอาใจใส่ในกิจกรรม มีความรักความสามัคคี ช่วยเหลือผู้เรียนกับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนทุกคนประสบความสำเร็จในการเรียน

2) Action ร่วมทำ คือ ผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลห้วยยาร่วมกันสร้างสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ช่วยกันทำกิจกรรมให้สำเร็จตามเป้าหมาย ช่วยเหลือเพื่อนเรียนด้วยกัน ทำให้ผู้เรียนฟันฝ่าอุปสรรคของการเรียนไปได้

3) Integration ร่วมบูรณาการ ครูและผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการ

ศึกษาตามอัธยาศัยตำบลห้วยยาได้ร่วมมือกันบูรณาการเรียนการสอน แนวคิด รูปแบบ ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ครูและผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจและประสบความสำเร็จในการศึกษาแต่ละด้าน

4) Yearning ร่วมเกื้อกูล คือ ผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลห้วยยามีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในเรื่องการเรียนรู้ การทำรายงานแบบทดสอบตลอดจนถึงการทำกิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนได้แก้ไขปัญหาค้นหาได้และประสบความสำเร็จในการศึกษา

5) Ambition ร่วมพัฒนา ครูกับผู้เรียนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลห้วยยา ได้ร่วมพัฒนาการเรียนการสอน กิจกรรม เพื่อให้ครูได้ถ่ายทอดความรู้ผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีแนวคิด มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ทักษะการดำเนินชีวิตให้ประสบความสำเร็จต่อไป

อภิปรายผล

การบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 กับการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลห้วยยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ครูผู้สอนได้นำหลักอิทธิบาท 4 มาสอดแทรกในแผนการสอน และได้จัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดกิจกรรมกลุ่มที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เช่น การซักถามปัญหาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียน นอกจากนี้มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น การอบรมจริยธรรมขั้นเรียนค่ายคุณธรรมเพื่อทำให้ผู้เรียนตระหนัก สนใจในการเรียน (ฉันทะ) มีความพากเพียรที่จะเรียนให้สำเร็จ (วิริยะ) ทำงานที่ครูผู้สอนมอบหมายด้วยความตั้งใจ (จิตตะ) และใช้ปัญญาแก้ไข

เมื่อเกิดปัญหาอุปสรรคในการเรียนอย่างมีเหตุมีผล (วิมังสา) สอนสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสกสันต์ บุญยะ (2549) เรื่องการใช้อิทธิบาท 4 ในการบริหารบุคคลของผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรมขนาดเล็ก แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีพฤติกรรมการใช้อิทธิบาท 4 ดังนี้ ด้านฉันทะ มีการใช้ในเรื่องมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริหารบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในเรื่องมีอหยาศัยและมีน้ำใจที่ดีต่อทุกคนและมีการใช้ที่อยู่ในระดับปานกลาง ในเรื่องการใช้คำพูดที่เหมาะสมในการตักเตือนผู้ร่วมงานทุกคน มีความห่วงใยในผู้ร่วมงาน ทุกคน และเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารงานในสถานศึกษา ด้านวิริยะ มีการใช้ในเรื่องไม่ใช้อำนาจหน้าที่บังคับให้ทำงานเกินกำลังความสามารถ และมีการใช้อยู่ในระดับดีมากในเรื่องส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษานำเอาหลักพุทธธรรมไปใช้ในการบริหารงาน เอาใจใส่ต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา และส่งเสริมในการให้ความรู้แก่บุคลากร ผู้ปกครองและนักเรียนให้เห็นคุณค่าของการใช้หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาชีวิตด้านจิตตะ มีการใช้ในเรื่องเป็นมิตรกับผู้ร่วมงานทุกคนและรักษาความลับของทางราชการและของผู้ร่วมงาน และมีการใช้อยู่ในระดับดีมากในเรื่องชื่นชมผลงานการปฏิบัติงานของ

บุคลากรด้วยความบริสุทธิ์ใจ เอาใจใส่ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาให้ผู้ร่วมงานเสมอ ส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการอบรม สอดคล้องกับงานวิจัย เรื่องการสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านอิทธิบาท 4 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของ วิเชียร พากเพียร, (2531) เพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำงาน ด้านวิมังสา มีการใช้ในเรื่องปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและมีการ ใช้อยู่ในระดับดีมากในเรื่องอดทนต่อปัญหาต่าง ๆ ในที่ทำงาน อุทิศเวลาในการทำงานอย่างเต็มที่และข่มใจ รักษาอารมณ์ของตนเองได้อย่างมั่นคง (สุภาวดี บริกุล, 2553)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลไปใช้

ผู้บริหารสถานศึกษาทุกระดับควรส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในรายวิชาต่าง ๆ สำหรับผู้เรียนทุกประเภทการศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเทคนิควิธีการพัฒนาสมรรถนะการสอนของครูกับการบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 ใช้ในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนในสถานศึกษาอื่น ๆ
2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการบูรณาการอิทธิบาท 4 กับด้านตัวแปรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนของผู้เรียนในทุกระดับชั้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.2551*. กรุงเทพฯ : สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย.
- ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ. (2544). *การศึกษาผู้ใหญ่ ปรัชญาตะวันตกและการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิเชียร พากเพียร.(2531). “การสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านอิทธิบาท 4 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6”. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- สุภาวดี บริกุล. (2553). “ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 กับประสิทธิภาพการทำงาน”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2553). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: รังสิการพิมพ์.
- เสกสันต์ บุญยะ (2559) “การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารบุคคลของผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรมขนาดเล็ก แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 4”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

